

Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia „Nasze Bojary” za lata 2009 – 2013

Stowarzyszenie „Nasze Bojary” reprezentuje, w miarę swoich możliwości, interesy dzielnicy Bojary, a także jej mieszkańców. Działania Stowarzyszenia są ponadpartyjne i cechuje je jedynie troska o właściwy rozwój Bojar oraz ich ochronę przed dalszą dewastacją. Ważnym jest fakt, iż członkowie naszego Stowarzyszenia angażują się na zasadzie dobrowolnego udziału, a ich prace mają charakter wyłącznie społeczny. Działalność ta zasługuje więc na szczególne uznanie i pochwałę. Należy bezwzględnie docenić osoby, które z własnej woli wypełniają powinności społeczne i działają na rzecz swojego środowiska, nie bacząc na czas i swoje interesy. Za przyjęcie takiej postawy serdecznie im dziękujemy.

Stowarzyszenie przyjęło w swojej praktyce działalność wielokierunkową w stosunku do dzielnicy Bojary. Mieszczą się w niej prace opiekuńcze, interwencyjne i informacyjno-lobbystyczne.

1. Główny ciężar wysiłku Stowarzyszenia skoncentrowany został na utworzeniu Bojarskiego Parku Kulturowego na terenie części osiedla. Dotyczy to tzw. serca Bojar, czyli terenów znajdujących się wokół ulic: Staszica, Chopina, Skorupskiej, Koszykowej, Wiktorii, Glinianej, Poprzecznej i Modlińskiej. Jedynie ta forma ochrony może przyczynić się do skutecznego uratowania pozostałości białostockich Bojar. „Stare” Bojary posiadają unikatowy, w skali kraju, charakter zabudowy oraz niepowtarzalne bogactwo architektoniczne, przyrodnicze i historyczne, oparte na sublokalnej tradycji. Brak zdecydowanych programów ochronnych spowoduje, iż ten „białostocki skarb” ulegnie niebawem zatraceniu i całkowitemu wyniszczeniu.

Patriotyzm lokalny oraz umiłowanie Białegostoku nakazują podjęcie jak najszybszych działań ratujących tą wyjątkową część naszego miasta, tym bardziej, że zasadność powołania Parku Kulturowego na Bojarach potwierdziły opinie eksperckie. Przypominamy, iż zdecydowana większość mieszkańców osiedla również wyraziła przekonanie o konieczności utworzenia Bojarskiego Parku Kulturowego podczas tzw. referendum zorganizowanego i przeprowadzonego przez nasze Stowarzyszenie. Pomimo aktywnych naszych działań, jak również poparcia białostockich środowisk i mediów do tej pory nie zostały wprowadzone żadne działania zabezpieczające białostockie Bojary przed niszczeniem i dalszą degradacją. Władze miejskie, jak dotąd, nie zajęły w sprawie Parku żadnego stanowiska. Przyjmowanie biernej postawy ze strony władz miasta powoduje całkowite zatracenie ważnego elementu tożsamości kulturowej Białegostoku, jakim są Bojary. Dzielnica ta jest jedynym, poza centrum miasta, zbiorowym zabytkiem z zachowanym, historycznie ukształtowanym układem przestrzennym oraz drewnianą i murowaną zabudową sięgającą XIX wieku. Te architektoniczno-przyrodniczo-historyczne wartości w opinii społecznej, jak również rzeczoznawców (architektów, konserwatorów) wymagają natychmiastowej ochrony, której nie możemy się doczekać. Nadal jesteśmy świadkami niszczenia Bojar ze względu na brak programu ochronnego, a przede wszystkim brak opieki konserwatorskiej oraz liczne pożary zarówno domów zamieszkałych jak i pustostanów.

2. Dużym sukcesem Stowarzyszenia jest utworzenie szlaku bojarskiego, który będzie utrwaleniem historii Bojar i ich mieszkańców. W 15 miejscach będą ulokowane tablice przypominające znanych ludzi z różnych dziedzin: polityki, wojskowości, nauki kultury i sztuki. Prócz tego, w centralnym miejscu, zostanie usadowiona duża tablica informacyjna z mapą ulic bojarskich oraz ich legendą. Na realizację tej inwestycji, w pierwszej połowie 2015 roku, Urząd Miejski przeznaczył ok. 100 tys. zł. Wytyczony przez nas szlak bojarski będzie obejmował następujące punkty adresowe:

1. Ulica Staszica 8

To dom państwa Sztachelskich, w którym mieszkał Jarosław Sztachelski - przedwojenny nauczyciel rozstrzelany przez Niemców za tajne nauczanie oraz jego syn Jerzy Sztachelski – późniejszy pierwszy wojewoda białostocki, minister zdrowia, inicjator budowy szpitala PSK „Gigant”. Mieszkał tu również artysta – malarz Józef Zimmerman.

2. Ulica Staszica 3

W miejscu tym siostry Maria Wrońska i Janina Jabłońska prowadziły w czasie okupacji hitlerowskiej punkt tajnego nauczania.

3. Ulica Staszica 5

W domu tym podczas okupacji hitlerowskiej prowadzone było tajne nauczanie przez Dominikę Zachowicz, siostrę ks. Antoniego Zalewskiego pierwszego administratora kościoła św. Wojciecha w Białymstoku.

4. Ulica Staszica 14

Mieszkał tu Michał Goławski – przedwojenny działacz oświatowy, współautor „Przewodnika po Białymstoku”, zesłany wraz z rodziną na Sybir, a po II wojnie światowej współpracownik rządu emigracyjnego w Londynie w pionie oświaty polonijnej.

5. Ulica Wiktorii 2

W okresie międzywojennym mieszkał tu pułkownik Leon Mitkiewicz, przedwojenny attache wojskowy na Litwie, późniejszy doradca gen. Władysława Sikorskiego, przedstawiciel polskiego dowództwa wojskowego w Waszyngtonie, działacz emigracyjny.

6. Ulica Wiktorii 6

W 1905 roku przebywał tu na tajnym spotkaniu Józef Piłsudski pod pseudonimem „Wiktor” jako działacz Polskiej Partii Socjalistycznej.

7. Ulica Słonimska 2

Budynek łaźni miejskiej powstał w 1939 roku do powszechnego użytku mieszkańców Białegostoku.

8. Ulica Słonimska 8

W okresie międzywojennym siedziba zakonu tzw. „Braciszków” i prowadzonego przez nich Zakładu Wychowawczego dla ubogich chłopców pod wezwaniem św. Józefa.

9. Ulica Słonimska 15

Budynek z 1910 roku, w którym mieszkała rodzina Kościów, znanych białostockich działaczy społeczno-politycznych i filantropijnych okresu sprzed I wojny światowej i międzywojennego.

10. Ulica Słonimska 40 (brak budynku)

Dom, w którym mieszkał Jerzy Maksymiuk – znany kompozytor i dyrygent.

11. Ulica Starobojarska 9 (brak budynku)

W tym miejscu stał w dom państwa Godyńskich, w którym w 1902 roku gościł Józef Piłsudski.

12. Ulica Starobojarska 13

Mieszkał tu Julian Szymański – marszałek Senatu II RP, polityk, wybitny lekarz okulista, profesor Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie.

13. Ulica Skorupska

Ulica, wzdłuż której przebiegała wewnętrzna granica państwowa Rzeczypospolitej Obojga Narodów między Królestwem Polskim a Wielkim Księstwem Litewskim przyjęta przez Unię Lubelską w 1569 roku.

14. Ulica Wylotna 2/2

Dom, w którym mieszkał major Władysław Kaufman ps. „Bogusław” – podczas II wojny światowej zastępca dowódcy Armii Krajowej Okręgu Białystok Władysława Lniarskiego.

15. Ulica Gliniana 8

W domu tym w latach 1890-1910 mieszkał Edward Motylewski, znany polski fotografik. W okresie międzywojennym jego prace były wystawiane w warszawskiej Zachęcie oraz brały udział w wielu konkursach zagranicznych, m.in. w Wiedniu.

3. Stowarzyszenie „Nasze Bojary” w ramach działalności bieżącej prowadzi prace interwencyjne na rzecz ratowania naszej dzielnicy. Szczególnym przykładem tych działań były nasze interwencje wobec fali pożarów, jakie nawiedziły bojarskie domy. Wielokrotnie oficjalnie występowaliśmy do Prezydenta Miasta Białegostoku oraz do władz Policji i Straży Miejskiej ze stosownymi wnioskami. Dotyczyły one przygotowania i wprowadzenia w życie skoordynowanych działań przeciwdziałających powstawaniu pożarów w drewnianych obiektach, szczególnie niezamieszkałych. Wnosiliśmy o zabezpieczenie tych domów przed nielegalnymi lokatorami, przeważnie bezdomnymi, oraz o otoczenie tych domów regularną opieką i obserwacją. W wyniku naszej akcji kilka drewnianych pustostanów właściwie zabezpieczono i zainstalowano w nich przeciwpożarowe alarmy.

4. Stowarzyszenie „Nasze Bojary” pomaga w realizacji zasadnych wniosków mieszkańców. Przykładem takiego działania jest uruchomienie przejścia dla pieszych vis a vis kościoła św. Wojciecha przy ul. Warszawskiej. O przejście to dopominali się parafianie, zaś Stowarzyszenie przyczyniło się i doprowadziło do zrealizowania tej prośby.

Inny przykładem naszej działalności były interwencje Stowarzyszenia w sprawie uporządkowania ruchu pieszych przy ul. Modlińskiej. W wyniku naszych nacisków, z polecenia Prezydenta Miasta, ustawiono odpowiednie znaki, które mają wyeliminować zgłoszone kolizje. Działań tego typu jest znacznie więcej. Dotyczą one problemów o znaczeniu większym, jak i mniejszym, np. usuwanie dziur na naszych drogach i zapadłych chodnikach.

5. Bojarskie stowarzyszenie przez cały czas prowadzi działania popularyzujące dzielnicę Bojary i informujące o jej potrzebach. Dzięki tym zabiegom Bojary są najbardziej znaną i szanowaną dzielnicą Białegostoku. Sprawy Bojar są nagłaśniane we wszystkich środkach masowego przekazu, w radio, telewizji i prasie. O Bojarach powstaje wiele audycji radiowych i telewizyjnych, napisanych jest mnóstwo artykułów. Bojarami zainteresowani są mieszkańcy miasta i różne środowiska kulturowe, naukowe i polityczne. Pomimo tak szeroko prowadzonej działalności problem bojarski nie jest, jak dotąd, rozwiązany. Bojar nadal nie mają właściwej ochrony. Gospodarze miasta nie są nimi szczególnie zainteresowani. Mamy nadzieję, iż władze miejskie, wcześniej czy później, podejmą właściwe kroki i wyjdą naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, z programem ratowania i odrestaurowania Bojar.